

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 6 (Aralık/December 2021), s. 68-86.
Geliş Tarihi-Received: 29.11.2021
Kabul Tarihi-Accepted: 19.12.2021
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1029758

İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Kemalist Türkçü Bir Dergi *Davran* ve “Sen Ben Yokuz Biz Varız” Şiarı

Davran As a Kemalist Turkist Magazine After The Second World War And The Slogan “Not You Or Me But We”

Hakan SOYDAŞ*

Öz

Edebiyat tarihi için olduğu kadar siyasi tarih araştırmaları için de süreli yayınlar önemli kaynaklar arasında yer alır. Erken dönem Cumhuriyet yıllarında yayımlanmış olan pek çok düşünce ve edebiyat dergisi ilgili yıllarda tebarüz etmiş olan toplumsal dikkatleri sunmak açısından gayet zengin içeriklere sahiptir. Bahse konu dikkatlerin tespit edilmesinde genellikle İstanbul ve Ankara merkezli süreli yayınlar ilgi çekmektedir. Bununla birlikte büyük şehirlerin dışında Anadolu kentlerinde yürütülen yayın faaliyetleri ise geri planda kalmaktadır. Taşrada yürütülen edebî faaliyetler çoğu defa matbuat merkezlerinin gözünden kaçmıştır.

1948 yılında Kayseri’de yayımlanmış olan *Davran* dergisi yayımlandığı yılların siyasi ve fikri tesirleri altında kalmış yazar ve şairlerin eserlerini ihtiva etmektedir. Derginin yazar kadrosunda yer alan isimler genel itibarıyla Türkçü fikirlere sahiptirler. Bu kişilerin yazılarının II. Dünya Savaşı Türkiye’sinde görülen komünizm aleyhtarlığından yana oldukları görülmektedir. Birçok yazıda ülke genelinde yürütülen komünist faaliyetlere ve bu faaliyetleri en azından görmezden gelen siyasilere karşı sert eleştiriler getirilir. Yayımlanan şiirlerin de büyük kısmı Türkçü ve Turancı bir çizgide nazmedilmiştir. Derginin idari heyeti, kendilerini Kemalist ve aynı zamanda Ziya Gökalp’in takipçileri olarak nitelerler.

Bu yazıyla birlikte derginin muhtevası bahse konu yıllarda gelişen Türkçülük hareketleri açısından değerlendirilecek, Kemalizme ve Ziya Gökalp’in fikirlerine yapılan göndermeler tahlil edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Taşra Dergiciliği, Kemalizm, Türkçülük, Ziya Gökalp, edebiyat.

Abstract

Periodicals are among the important sources for political history research as well as for literary history. Many intellectual and literary journals published in the early Republican years have very rich content in terms of presenting the social attention that has emerged in the relevant years. Periodicals based in İstanbul and Ankara usually attract attention in determining the attention in question. However, broadcasting activities carried out in Anatolian cities outside of these big cities remain in the background. Literary activities carried out in the provinces were often overlooked by the press centers.

Davran magazine, which was published in Kayseri in 1948, contains the works of writers and poets who were under the political and intellectual influences of the years it was published.

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum/Türkiye, e-posta: hakan.soydas@atauni.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4939-3434>.

The names in the writer staff of the journal generally have Turkist ideas. II of the published articles of these people. It is seen that they are in favor of the anti-communism seen in World War II Turkey. In many articles, harsh criticisms are made against the communist activities carried out throughout the country and the politicians who at least ignore these activities. Many of the published poems were written in a Turkic and Turanian line. The administrative committee of the journal describes themselves as Kemalists and also as followers of Ziya Gökalp.

With this article, the content of the magazine will be evaluated in terms of the Turkism movements that developed in the aforementioned years, and the references to Kemalism and Ziya Gökalp's ideas will be analyzed.

Keywords: Provincial Journalism, Kemalism, Turkist Idea, Ziya Gökalp, literature.

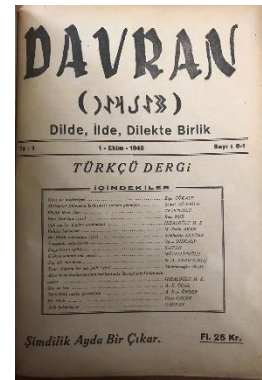
Giriş

Kayseri'nin II. Dünya Savaşı sonrası yayımlanan Türkçü dergilerinden olan *Davran*, 15 Nisan 1948-1 Aralık 1948 tarihleri arasında 10 sayı çıkar. Kayseri'nin Erciyes Matbaası'nda basılan derginin, imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürü Aziz Sarıoğlu'dur. *Davran*'ın ilk 6 sayısı 15 günde bir yayımlanırken Eylül sayısı çıkmamış, 7. sayıdan itibaren (Ekim) ayda bir çıkartılmaya başlanmıştır. 8. sayıdan itibaren ise 8-1, 8-2 ve 11 (8-3) hâlinde numaralandırılır. Dergi numaralandırılırken yayınlanan son sayı sehven 11. sayı olarak numaralandırılmışsa da toplamda ancak 10 sayı çıkmıştır. Son sayısında 12. (8-4) [11] sayının "Dertli Anadolu'ya" tahsis edileceği ilan edilmiş fakat dergi yayın hayatını sürdüremediğinden bu vaat gerçekleşmemiştir. Her sayısı ortalama 16 sayfa çıkan derginin kapak tasarımı 8. (8-1) sayıdan itibaren değişir. İlk 7 sayı "Türk, Öğün Çalış Güven" üst yazısı ve "Sen Ben Yokuz, Biz Varız" başlık altı yazısı ile çıkarken, 8. sayıdan itibaren başlık altı yazının "Dilde İlde Dilekte Birlik" hâlinde değiştiği ve Göktürk alfabesinin kullanıldığı görülür.

Dergi, ilk sayısından itibaren Kayseri'nin yerel eşrafından aldığı reklamlarla, ekonomik destek bulmuş görünmektedir. Dergi adına dikkat çeken bir başka husus da "Ülküdaş Dergiler" ismiyle kendi fikriyatına yakın dergilere dair verdiği ilanlardır. Farklı sayılarda hakkında ilan verilen bu dergiler; 9 Eylül, Bayrak, Bizim Türkiye, Damla (Edirne), Çığır, Filiz, Kemalyolu, Kızılelma, Kürşad ve Yeni-Bozkurt'tur. Bahse konu dergiler genel hatlarıyla milliyetçi-Türkçü çizgide olmakla beraber bunların kimi Anadolucu, ırkçı, Kemalist veya Turancı bakış açısına sahip süreli yayınlardır.

Resim 1: 1. Sayının Kapağı

Resim 2: 8. Sayının Kapağı

Davran, Atatürk ve Ziya Gökalp çizgisinde, içtimai ırk gerçekliğine dayanan bir Türkçülük anlayışına sahiptir. Derginin ilk sayısında yer alan "Niçin Davranıyoruz" ve 3-

7. sayılar arasında çıkan nüshalardaki "Nelere İnanıyoruz" başlıklı yazılarda derginin yayın politikası hakkında malumat verilir.

Niçin Davranıyoruz

Dünyanın nereye gittiği meçhul olan bu günlerde DAVRAN'ı çıkartıyoruz. Biz ne başımızdan büyük işler ve ne de şu veya bu davanın öncüleriyiz gibi bir iddianın peşinde değiliz.

Her millette olduğu gibi bizim milletimizde de bir takım siyasi ideoloji cereyanları baş göstermiştir. Zararlı zararsız bazı kimseler bu cereyanların daha büyük bir uğultuyla yayılmasına sebep olmaktadır.

Bütün dünyayı tehdit ettiği kadar bizim milletimizi de tehdit eden bu siyasi cereyanlardan komünizme bilerek veya bilmeyerek kapılanlar olduğu gibi bu cereyana menfaat dolayısıyla açıkçası para ile kendini satanlar da vardır. İşte komünizmle, kendini para ile satılanlarla mücadele ve bu cereyana kendini kaptıranlara da gittikleri yolun yanlış olduğunu söylemek kastıyla neşir alanına atılmış bulunuyoruz. Eğer biz hiç olmazsa muhitimizi bu zararlı mikroplardan kurtarabilirsek başarıya doğru gittiğimize inanarak yolumuzda yürüyeceğiz... Bir de bizim mücadele edeceğimiz iki unsur daha vardır. Öyleyse yolumuz şudur: Bu milleti namütenahiye kadar selamete erdireceğine inandığımız Türkçülüktür... Türkçülüğün bazı kimselere göre ayrı anlamları varsa da biz yalnız büyük âlim Z. Gökalp'in yolunu benimsiyoruz. Türkçülüğümüzün hudutları Z. Gökalp'in çizdiği hudutlardır. "Siyasette mesleğimiz halkçılık ve harsta mesleğimiz Türkçülüktür" prensibi Z. Gökalp'in bizlere gösterdiği yoldur. "Siyasette halkçılıktan kasdı, tam olarak ATATÜRK'ün çizdiği yoldur. Öyleyse ATATÜRK ve Z. Gökalp'in çizdiği yollar bizim için son süratle gidilecek yollardır.

İşte biz bu yollardan ayrılanlarla, Komünizm gibi bir cereyanı kendisine maske yapıp moskof uşaklığı edenlerin bu millete en büyük zararları getireceğini söylüyoruz.

Siyasette ATATÜRK'ün yolundan ayrılanlar.

Türkçülükte Z. Gökalp'in yolundan ayrılanlar yanlış yolda bu millete zararlı bir hâlde bulunuyorlar.

Bu iki zümrenin gafletinden bizde ki moskof uşakları istifade edip zehirlerini akıtmaktadırlar.

Manzara budur.

Daha fazla beklemeye lüzum yok.

Zira bu millet tehlikededir. Saydığımız bu üç tehlikeye karşı kuvvetimiz kadar DAVRAN'ıyoruz.

Yeter ki tehlikeyi görüp yolumuzu bilelim. O vakit hiçbir kuvvet bizleri yenemez.

"Muhtaç olduğumuz kuvvet damarlarımızdaki asil kanda mevcuttur."

DAVRAN

"Nelere İnanıyoruz?" başlıklı müteselsil makalelerde "Türk Milletinin Büyüklüğüne İnanıyoruz.", "Kemalizme İnanıyoruz", "Altı Ok'a İnanıyoruz", "Lâikliğe

“İnanıyoruz” ve “Türk Milletinin Öldürülemeyeceğine İnanıyoruz” alt başlıklı yazılarla, dergiyi çıkaran kadronun kendi ideolojik bakış açılarını ifade etmek istedikleri anlaşılır. Fakat bu bakış açısı aynı zamanda kimi tenakuzları ihtiva eder.

II. Meşrutiyet sonrası siyasi bir hareket olarak ağırlık kazanan Türk milliyetçiliği sonraki yıllarda farklı mecralarda seyreden bir düşünce hareketi olarak kültür hayatımızın farklı veçhelerine tesir eder. Bununla birlikte Türk milliyetçiliği için müşterek bir tarif yapmak son derece güçtür. Kimi milliyetçi fikir adamları Turan idealini ön plana çıkarırken kimileri ise Anadolu merkezli bir milliyetçilik anlayışını geliştirir. Kimileri için kültür ve ortak kader kimileri için ise irsiyet ve kan bağı, millet olabilmenin temel saikidir.

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte kurucu kadro milliyetçilik fikrini kendi zaviyesinden yorumlayarak resmî ideolojinin sacayaklarından biri hâline getirir. İmparatorluğun çöküşünün ve yaşanan inkırazın başlıca sorumlusu olarak görülen İttihat ve Terakkî’ye karşı örtülü bir mesafe koyulduğu esnada, II. Meşrutiyet yıllarından tevarüs eden milliyetçilik anlayışı da “inkılap ruhu”yla yeniden biçimlendirilir. İttihat ve Terakkî’nin en önemli ideologlarından olan Ziya Gökalp’in da bu sebeple Malta sürgünü dönüşünün ardından çok fazla ön plana çıkmasına müsaade edilmeyecektir. *Davran*’ı çıkaran kadronun izah edilen tarihî arka plan icabı hem Kemalizm taraftarı hem de Ziya Gökalp muakibi ve muhibbi olma iddiaları bir tenakuzdur. Zira Kemalizm ve Gökalp’in fikirleri arasında tam anlamıyla bir imtizaç olmayıp Atatürk milliyetçiliğinin kültür politikası Ziya Gökalp’in zaman içinde tekemmül eden görüşleriyle de yer yer farklılıklar arz eder.

Kemalist olduğunu vurgulayan *Davran*, diğer taraftan 1940’lı yılların Cumhuriyet Halk Partisi ile arasına mesafe koyar. Bu tavrını şu satırlarla dile getirir:

Çünkü biz, bugünkü Türk gençliği, hükümetin en yüksek makamlarına ve Halk Partisinin içine kadar sokularak Kemalizm perdesi altında millet ve memleketi harabeye sürükleyenlere değil, Mustafa Kemal’in şahsında ve adında bayraklaşan ve hakiki Türk kanı taşıyanların kalbinde yer eden Kemalizme inanıyoruz (*Davran* 30 Mayıs 1948, s. 2).

Dergiyi çıkaran yazar kadrosunun Ziya Gökalp’in düşüncelerine vakıf ve aynı zamanda Kemalizm’in ilkelerini idrak etmiş kişiler olmadığı anlaşılıyor. Yayın faaliyetinin en başından itibaren görülen kavram karmaşası bu iddiayı destekler mahiyettedir. Ziya Gökalp ve Gazi Mustafa Kemal’in milliyetçilik görüşleri ve kültür politikaları birbirinden çok farklıdır. Beşir Ayvazoğlu’nun işaret ettiği üzere Ziya Gökalp kurucu kadro tarafından önceleri dışlanmış ve Diyarbakır’a gitmesine göz yumulmuştur. Müteakip yıllarda Gökalp, II. Meşrutiyet yıllarında harcadığı zihni mesaisini göz ardı edecek seviyede kurucu kadroyla imtizaç etmek istemişse de, inkılapçı kadro “Ziya Gökalp Türkçülüğünü hiçbir zaman bütünüyle benimsememiştir. Nitekim inkılapların çoğu Gökalpçi düşünüşle taban tabana zıt bir yöneliş[tedir.]” (Ayvazoğlu, 2013, s. 88-91).

I. Düşünce ve Eleştiri Yazıları

İkinci Dünya Savaşı boyunca Türkiye’nin güttüğü denge politikası yurtiçindeki toplumsal olaylar üzerinde etkili olmuştur. Tek Parti idaresi altında yönetilen iç siyaset, savaşın seyrine göre kimi zaman Almanya kimi zaman ise Rusya merkezli olarak kitle hareketlerini yönlendirir. Almanya’nın kendi adına zafere yakın olduğu dönemlerde milliyetçi ve Türkçü hareketlere karşı müsamahakâr bir tutum sergilenmiş, Rusya’nın müstakbel galip devletlerden biri olarak görüldüğünde ise milliyetçi ve Türkçü hareketler üzerinde baskı kurulup komünizm ve sosyalizm taraftarı kitleler için daha

serbest bir politika takip edilmiştir. Çok partili siyasi hayata geçildiği yıllarda ise antikomünist faaliyetler örtülü şekilde desteklenir hâle gelmiştir.

Davran'ın yayın hayatına başladığı 1948 yılı, SSCB'nin tüm gücüyle emperyalist gayelerle uluslararası arenada rol almaya çalıştığı, Türkiye'nin ise çok partili siyasi hayatı tecrübe etmeye başladığı yıllardır. Fakat bu durum dergiyi çıkaran yazar kadrosunun öncelikleri arasında yer almaz. Dergideki yazılar ve edebî eserler ile Rusya aleyhtarı bir yayın politikasına ağırlık verilmiştir. Bu sebeple komünizm tehlikesi ve buna karşı takınılacak tavır, öncelik arz eder. Yazar kadrosunun genel itibarıyla Kemalist Türkçü bir tavra sahip oldukları görülür. Bunların arasında az sayıda memleketçi-milliyetçi tavra sahip isimler de mevcuttur. Türkçü tavır ile İslamiyet öncesi Türk tarihini konu edinen, Türklüğü irkî aidiyet yönüyle değerlendirenleri; memleketçi tavrı ile birlikte ise Anadolu merkezli kültür birliğini merkeze alanları kast ediyoruz.

Öcal Türkmenoğlu, Ali Rıza Önder, Samet Ağaoğlu ve Oğuz Dinçalp imzalarıyla yayımlanan yazılarda Türkçülük fikrine dair izahatlar yapılır. Türkmenoğlu imzalı yazıda Türkçülük, Hamdullah Suphi Tanrıöver'in "ırk tarihî bir hakikattir" sözünden iktibasla ırkçı ve Turancı yönleriyle ele alınır. Burada kastedilen ırkçılık Almanların öne sürdüğü ırkçılık anlayışıyla aynı anlamda olmayıp Türk milletine mahsus bir ırkçılık anlayışıdır. Yazıda bu kavrama şu ifadelerle açıklık getirilir:

Türk ırkçılığı tabiidir ve yalnız Türk'e mahsustur. En kısa olarak: dili, tarihi, kültürü Türk olan ve her şeyden evvel Türkün menfaatlerini düşünüp Türk için ömrünü harcayan fert, kanı birkaç göbekten bozuk da olsa Türk sayılır. Çünkü: Bu fert Türk'ten başka bir şey düşünmüyor, sonra dış Türklerin Türkiye'ye veya tek tek kaçıp gelmeleri neyin ifadesidir? (Öcal 30 Haziran 1948, s. 5)

Turan ise ileride mutlaka gerçekleşeceği öngörülen uzak bir ideal olarak tasvir edilir. Yazar, "Bizim de hiçbir yabancı toprağında gözümüz yoktur. 'Yurtta sulh, cihanda sulh ve işte Anadolu, ülkü de Turan' parolasıyla yarına kuvvetli saflarla ilerleyeceğiz" (Öcal, 30 Haziran 1948, s. 14) diyerek, Gazi Mustafa Kemal ve Ziya Gökalp'a atıfla yazısını sonlandırır.

Hukukçu ve şair olan Kayserili Ali Rıza Önder ise "Milliyetçilik Nedir?" başlıklı yazısında milletlerin melezleşip kendi hususi niteliklerini yitirmelerine itiraz eder. "Milletin biyolojik özelliklerini irkî şahsiyetini bozacak derecedeki karışma ve melezleşmelerin milletin benliğine zarar getireceği[nin]" bilimsel bir gerçek olduğunu ifade eder (Önder 1 Ağustos 1948, s. 4). Önder, müteakip sayıdaki yazısında ise milletin bekasına lakayt kalan, selametini unutan zümreler ve kitleler için milliyetçiliğin bir yol gösterici olduğunu kaydeder. Türk milleti kendi hesabına gayet sıkıntılı bir devri tecrübe ettiğinden, milliyetçilik bu zor günlerde devamlı surette göz önünde tutulmaktadır.

Eğer biz, millet olarak mümkün olan normal seviyeyi bulmuş olsaydık, kültürü tehlikesiz, medeniyeti arızasız, talihi kendine yar bir durumda bulunsaydık milliyetçilikten bu derece sık bahsetmemize yer olmayacaktı. Milliyetçiliği genel bir zaruret olarak yaşatmağa devam etmekle beraber özel yönleri bizi zorlamayacağı için milliyetçiliğimize ayrıca milletimizin adını vererek "Türkçülük" demeğe lüzum kalmıyacaktı¹.

Fakat bizdeki hal böyle değildir. Biz, genel ve asgari milliyetçiliğin zaruretlerini ileri geçmek ihtiyacındayız. Tarihinin en parlak başarıları yanında yer yer ve zaman zaman en korkunç kâbuslar altında kıvranmış,

¹ Dergiyeye ait yazılardan yapılan iktibaslarda yazar ve şairlerin imlalarına müdahale edilmemiştir.

nice Ergenekonlar görmüş, ölümle dirim arasında can çekişir durumlara düşmüş bir toplum için milliyetçilikten daha büyük ülkü olur mu? Coğrafyanın kadrine uğriyan, kanlarını, dört deryaya akan ırmaklar gibi harcıyan, dilinden ve kültüründen yoksun kalmak talihsizliğine düşecek derecede ölüm münhanileri kaydeden bir millet için kendini bulmağa çalışmasına milliyetçilik denmez de ne denir? (Önder, 1 Kasım 1948, s. 14)

Samet Ağaoğlu'nun *Kürşad* dergisinden iktibas edilen "Milliyetçi Fikirlerin Birleşmesi Zamanı Gelmiştir" yazısı ise farklı mecralarda faaliyet gösteren Türkçü grupların, tek çatı altında birleşmesi gerekliliğini savunur. Ağaoğlu, Türkçülük taraftarlarının hiç olmadığı kadar dağınık bir durumda olduğu kanaatinde. *Türk Yurdu*'nun etrafında toplanan öncü isimlerin, onları takip edecek evsafıta halefler bırakmamış olmaları bu dağınıklığın temel sebebidir. Türk Ocakları'nın neşriyatı etrafında toplanan ve Türkçülük fikrinin bir kalkınma programı olarak geliştirilmesine hizmet eden kurucu neslin tutmuş olduğu yol, bugünün genç simalarının takip edilmeli ve birliktelik sağlanmalıdır (Ağaoğlu 1 Ekim 1948, s. 3)

İçtimai ırk realitesine ve Turan idealine yaslanan *Davran*, ifade edildiği üzere Kemalist bir çizgidedir. İ. S. Sarıalp imzalı "İnkılap Düşmanları" başlıklı yazıda Gazi Mustafa Kemal ve onun fikirleri tebcil edilir. Gazi'nin liderliğinde yalnız düşmanları yenmekle kalmayıp altı yüz yıllık Osmanlı İmparatorluğu'na da son veren Türk milletinin bu kudretini Kemalizme borçlu olduğu söylenir (Ağustos 1948, s. 6).

Davran dergisinde Türk milliyetçiliğini ve Kemalizmi izah eden ideolojik mahiyetteki yazıların yanı sıra toplumsal yozlaşmaya, ekonomik kalkınma meselesine ve komünizme dair eleştiri yazıları da yayımlanır. Fikret Sezgin, Tayyar Şeyhoğlu, Aziz Sarıoğlu, Cavit Arık, N. T. Uluğtuğ, Hayrullah Gözübüyük ve Ziya Altay gibi yazarlar özellikle genç kız ve erkeklerin davranış tarzları üzerinden toplumsal hayattaki yozlaşmayı eleştirirler. Genç erkeklerin beyhude meşgalelerle vakit öldürmemeleri, genç kızların ise ananevi yaşam tarzına aykırı düşmemeleri salık verilir.

Dergide bir hayli yer tutan diğer konu ise ekonomik kalkınma meselesidir. Bu bahis işlenirken özellikle köycülük meselesi üzerinde durulur. Hüseyin Avni Akkoyunlu, "Ekonomi Politikamız" başlığı altında Cumhuriyet sonrasında ekonomi politikalarının devletçi bir anlayışla yürütülüyor olmasını eleştirir. Devletin ekonomi üzerindeki sınırsız kontrol ve müdahale gücünün serbest sermaye sahiplerini ürküttüğünü söyler. Sümer Bank örneği üzerinden yapılan açıklamalarla devletin rekabet ortamına da zarar verdiği ve halkın bu durumdan olumsuz etkilendiği kaydedilir. Tüm bunlara rağmen ülkenin içinde bulunduğu durum göz önünde tutularak serbest girişimcilik politikasına bir anda geçilemeyeceği, bunun devlet eliyle tedricen gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanır. Muzaffer Aldırmaz'ın ve Akkoyunlu'nun "İşçi Davamız" makalelerinde ise fabrika işçilerinin hak ettikleri yasal dayanaklardan yoksun oldukları ve bu durumun hukuki bir mesele olarak tadil edilmesi gerekliliği üzerinde durulur. "Köy Kalkınma Meselesi" yazı dizisinde köylünün ağır geçim şartlarından ve kötü yaşam şartlarından bahsedilir. Fakat bu yazılar ekonomik ya da toplumsal bir çözümleme sunacak nitelikte değildir.

Derginin, ideolojik yönüyle de ilgili olarak toplumsal yozlaşma ve kalkınma meselesinden daha fazla ağırlık verdiği konu, komünizm tehlikesidir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan yılgınlıklar ve ümitsizlikler içinde kıvranan insanlar, bu müstekreh hareketin aldatici söylemleri ile istismar edilmek istenmektedir (Sarıoğlu, 15 Nisan 1948, s. 5-6). Bu sebeptendir ki, Komünizme karşı mücadele bir beka meselesidir (Özyedekçi, 15 Nisan 1948, s. 11). Komünizme karşı mücadelede öncelikli alan "beşinci kol faaliyeti" olarak adlandırılan faaliyet türüdür. SSCB, birçok ülkede yürüttüğü açık ve gizli faaliyetler ile bu ülkelerin dâhili ve harici politikalarına müessir olmak istemektedir.

Emelinde muvaffak olmak için de bilhassa bu ülkelerdeki politikacılara, sanatkârlara ve aydınlara nüfuz etmeye çalışmaktadır. Böylelikle büyük kitleleri kendi kontrolü altına almayı amaçlar. Bu açıdan özellikle eğitim kurumlarında ve resmî dairelerde istihdam edilmiş olan komünizm taraftarı kişiler tasfiye edilmelidir. Akkoyunlu, "1948 DTCF Tasfiyesi"ni emsal vermekle beraber (30 Nisan 1948, s. 3), bu tasfiye işlemine karşı yürütülen itirazları da sert bir dille eleştirir. Akkoyunlu ile aynı minvalde düşünen bir diğer önemli isim de M. Zeki Sofuoğlu'dur. 1944 Türkçülük-Turancılık davasında yargılanan ve Mart 1945'te beraat eden Sofuoğlu, yazısının yayımlandığı Kasım 1948'te Düziçi Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik yapmaktadır (Sefercioğlu, 2014, s. 40). "Türkiye'de Komünizm Yoktur" Diyebilmek İçin Gafil veya Hain Olmak Lâzımdır" başlıklı yazıda komünizm taraftarı çevrelere karşı müsamahalı davranan yöneticiler eleştirilir. Yönetici sınıfın Amerika'da olduğu gibi Komünizm tehlikesini ciddiye alması gerektiği üzerinde durulur, Amerika'daki uygulamalardan örnekler verilir.

Kazanlıoğlu imzasıyla yayımlanan yazıda ise Türkiye için asıl tehlike Sovyet Rusya'nın Slav Bloğu ve Kominform politikalarıdır:

Kremlin, Panslavizm maskesi altında, Rusyanın tahakkümünü sağlayan bir politika takip etmekle beraber, dünya ihtilali maskesini kullanarak komünist enternasyonalini diriltmiş ve bir Kominform kurmuştur. Avrupa memleketlerinin bugün içinde buldukları ekonomik ve sosyal buhran Kremlin liderlerinin değirmenine su taşımakta ve Avrupa asayişinin, refanın temin edilmemesi Moskova'nın işine yaramaktadır. Bu buhran devam ettiği takdirde ki Kremlin, her memleketin komünist partileri vasıtasıyla mevcut hükümetleriyle idare sistemini devirip komünist partilerin idare ettiği devletler kuracaktır. Fakat bu devletler (!) fiilen Moskova'nın tahakkümü altına girecekler ve böylece Moskova'nın bir müddetten beri açıkça ilan ettiği dünya hâkimiyeti gerçekleşmiş olacaktır. [...] Gerek Panslavizm ideolojisi ve gerek Kominform Kremlin'de, çelik duvar ardında oturan köleleştirilmiş yüzlerce milyonluk insan kütlelerine dayanarak dünyaya tahakküm etmek hırsı ile yanıp tutuşan ön dört "muhteris" in siyasi taktiklerinden başka bir şey değildir. (Kazanlıoğlu, 1 Kasım 1948, s. 9)

II. Edebî Yazılar ve Şiirler

Düşünce yazıları, fıkra ve denemelerle sütunlarını dolduran *Davran*, şiirler ve edebî yazılar da yayımlar. İsmail Safa Sarıalp'ın ve Ahmet Rıza Öcal'ın az sayıdaki mensuresinin dışında, derginin hemen her sayısında farklı isimlere ait çok sayıda şiir mevcuttur. Bu eserlerin çoğu Türkçü ve memleketçi duygularla söylenmiş şiirlerdir. Dergide yer alan şiirler; Ahmet Remzi Öcal, Ali Rıza Özer, Azmi Gülahmedoğlu, Celal Avkovan, Fikret Kavafoğlu, Fikret Sezgin, H. Varlımurhan, Halil Soyuer, İlhan Geçer, İlhan N. Ertürk, İzzet Zincir, M. Kemal Akpınar, Oğuz Dinçalp, Mehmet Zeki Akdağ, Necati Başoğlu, Recep Tekmen, Türkmenoğlu Öcal, Rıza Nur, San'an,, Yılanlıoğlu, Sabahattin Çankaya, Selâhattin Ertürk ve Yahya Benekay imzasıyla yayımlanır.

İsmi geçenlerden Azmi Gülahmedoğlu [Güleç] (1924-1979), Celal [Celaledin] Avkovan (1908-1969), Fikret Kavafoğlu (1927-2019), Fikret Sezgin (1928-2014), Halil Soyuer (1921-2004), İbrahim Zeki Burdurlu (1922-1984), İlhan Geçer (1917-2004), Mehmet Zeki Akdağ (1929-2018), Mustafa Necati Karaer (1929-1995), Necati Balaşoğlu (1919-1952), Sabahattin Çankaya (1921), Selâhattin Ertürk (1923-1988) ve Yahya Benekay (1925-1997) sonraki yıllarda şiir kitapları da yayımlanmış olan şairlerdir. Fikret Kavafoğlu, Celal Avkovan ve Fikret Sezgin aynı zamanda Kayserilidirler.

Mevcut şiirler Türkçü, memleketçi ve romantik duyuş özellikleri ile söylenmiştir. Kemalist Türkçülüğün “etnik millî tasavvuru[nun] temel figürü [...] bozkurt [Yıldız 2002: 211], *Davran* şairlerinin mısralarında yer verdikleri önemli bir motiftir. Bu şiirlerde bozkurt, Ergenekon, Kürşad ve Tanrıdağı gibi İslamiyet öncesi Türk tarihine mahsus motifler mevcuttur. Hüseyin Nihal Atsız’ın ilmî teklifi ve *Bozkurtların Ölümü* (1946), *Bozkurtlar Diriliyor* (1949) romanlarında Göktürk prensi için “Kürşad” ismini kullanması ile “Bir roman kahramanı müşahhaslaşarak sanki Türk tarihinde böyle bir kişi varmış gibi kabul edilmiştir.” (Sertkaya, 2014, s. 8-9). Cesareti, fedakârlığı ve kahramanlığı temsil eden Kürşad, sonraki yıllarda milliyetçi-Türkçü şairlerce de tebci edilmıştır. *Davran*’da yer alan “Kırk Adsız” ve “Kafkasa Doğru” bu türden şiirlerdir.

Kırk Adsız

Ben dinlemem Mecnun’un yanık efsanesini,
Bana anlat KÜRŞAD’ın şanlı macerasından
Kerem, Aslı han için yaktysa sinisini,
Benim de kan akıyor kalbimin yarasından

Vurulmuşum gönülden bir ebedi Leylâ ya
Neş’e vermiyor bana füsunkâr elâ gözler.
Yıllar varki, sevgilim hasret çekiyor aya
Gelecek diye bir gün, yıllar varki beni
gözler

Bana bir haber verin ağlayan Türkelinden
Hey millî ızdırapta ruhu yanan Adsızlar,
Binüçyüz sene önce büyük KÜRŞAD
elinden,
Fazilet kımızını içip kanan Adsızlar..

(Balaşoğlu, 15 Nisan 1948, s. 8)

Kafkasa Doğru

Sıyrılsın bu gurbet, açılınsın ufuk..
Hasretle koşalım şirin Kafkasa..
Yıllarca bekledik nefesler tutuk!
Son verilsin artık bu meş’ûm yasa..

Allah, Allah sesi fezâdan taşsın;
Ay yıldız, Altı ok gökte oynasın;
Motorlar gürlesin, hududu aşsın,
Müjdeler taşsın canım Kafkasa..

KÜRŞAD’ın tasından içsek Kımız
Dinse içimizi kemiren sızı...
Bulutlara sarıp bayrağımızı,

Bir çelenk yapsak Kanım Kafkasa...

(Ertürk, 1 Aralık 1948, s. 3)

Özellikle II. Meşrutiyet yıllarında Rusya’dan gelen Türklerin siyasi Türk milliyetçiliği içinde geliştirdikleri bir mefkûre olan Turan, Ziya Gökalp’le birlikte Türk düşünce hayatında ve edebiyatında etkin bir rol üstlenir. Gökalp, “bu hareketi kendisinden önce başlatanlar ile kendisinden sonra devam ettirenlere göre [...] büyük bir çadırın orta direği gibidir.” (Hacıeminoğlu, 1981, s. 215). *Davran* dergisinde görülen “Turan Türküsü” de bu minvalde değerlendirilebilir. *Davran*’ın Gökalp’ten aldığı “Turan” ideali aslında Kemalizm’in prensipleri dâhilinde değildir. Kemalizm, “etnik imalar barındıran mülkî açıdan sınırlanmış bir milliyetçilik[tir.]” (Yıldız, 2002, s. 210-11). Kurucu kadro için tayin edilmiş sınırlar “Misak-ı Millî”dir. Dergide Turan idealinden bahseden yazı ve şiirler bu yönüyle Ziya Gökalp’in düşüncelerinden esinlenir.

Turan Türküsü

Japon elçisine: “Sizinle birkaç sene sonra
Çin’de karşılaşacağız..” diyen ATATÜRK’ün
aziz ruhuna:

Çekince kılınıcı tunç miğferliler
Şimşek saçılınsın hey! Şimşek saçılınsın!
Altında küheylan koşarken erler
Dağ dağ uçulsun hey! Dağ Dağ uçulsun

Göklere yükselen Tanrıdağı’nda,

Her taşı Türk olan YURT kucağında,
Yiğitlik safında, mertlik çağında
İrkim seçilsin hey! İrkim seçilsin

Türk'ün dolaştığı öksüz illerden,
Gök Tanrı ya giden yaşlı yollardan,
Bülbül bülbül öten tatlı dillerden
Yaban kaçsın hey! yaban kaçsın!

(Dinçalp, 1 Aralık 1948, s. 16)

Türkçü duyuş özellikleri ile nazmedilen eserlerde Komünizm aleyhtarlığı da ön plandadır. "Davran", "Bu Vatan İçin", "Hey Hey", "Hak Yolunda", "Kızılara Sesleniş" ve "Kızılara" şiirlerinde komünizm, mücadele edilmesi gerek sinsi bir düşman olarak tasvir edilir. II. Meşrutiyetten sonra Türkiye'ye gelen dış Türkler, Cumhuriyet sonrasında da Türkçü hareketler içinde Rusya aleyhtarı ve antikomünist faaliyetlerde temel bir motivasyon olurlar. Özellikle 1947 sonrasında ABD etkisiyle de bu aleyhte tavır alış daha da güçlenir (Sayılğan, 1972, s. 282-385). *Davran* da devrin Türkçü yayın organları gibi antikomünist bir tavır içindedir.

Kızılara

[...]

Tüküz biz, öğünürüz, Asya'dan kopup
geldik,
Tarihin her safası "altın destan"la dolu
Şanlı milletin yurdu hür ve hür Anadolu,
Hür doğmuş hür yaşarız, Ergenekon'u
deldik;
Türküz biz, öğünürüz, Asyadan kopup
geldik.

Sesleniyor topraklar, sesleniyor ülkümüz,
Moskof'a verilecek yok tek bir karış toprak.
And içtik, söz verdik ana, ata, oğul kız.
Seskeniyor topraklar, sesleniyor ülkümüz..

(Kuşlu, 1 Aralık 1948, s. 16)

Kızılara Sesleniş

Bazan kitapta şiir, bazan sahnede piyes,
Bazan da bir okuldan duyuluyor kızıl ses
Biri Anadolu'yu Rusya'da gösteriyor,
Biri hilâlimize, orağa benzer diyor

Sonra birkaç soysuz da ateşliyor bir yeri,

Yangınlarla bir gerçek oluyor emelleri.
Fakat uyumuyoruz, içimizde kin dolu
Bir avuç it kopukla mahvolmaz Anadolu.
Bölünmez bu topraklar suladık kanımızla,

[...]

(Ersavaş, 1 Ağustos 1948, s. 14)

Türkçü şiirler içinde "Oğluma Öğütler-Tanrı I-" başlıklı münacat türündeki eser dikkat çekicidir. Gelenekli edebiyata ait bir tür olan münacat, Allah'a yalvarıp yakarmak ve O'nun varlığını tebcil etmek için kaleme alınan manzum ve mensur eserleri ihtiva eden bir türdür. İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun eserinin üslubu ve şiirde öztürkçe kimi kelimeleri kullanmış olması derginin Kemalist tavrıyla uyumludur. Fakat bahse konu tavır Ziya Gökalp'in dil anlayışına aykırıdır. Mehmet Kaplan, öztürkçeciliği "sun'î ve zorla yürütülen" bir dava olarak değerlendirir. Ziya Gökalp de dilde tasfiyecilik hareketini yanlış ve tehlikeli görmüştür. Öztürkçe müdafaacılarının hemen hepsi tarihe ve dine karşı cephe almış kişilerdir. Onlar tıpkı uydurdukları kelimeler gibi uydurma bir istikbal tasavvur ederler (Kaplan, 2013, s. 142-43). Biz, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun esasında inkılapçı yazar ve şairlere ait bu dil anlayışını tercih etmesini, Türkçü cereyanlar içinde tebarüz eden modadan etkilenmiş olmasına bağlıyoruz.

Oğluma Öğütlerim**-Tanrı-****-I-**

[...]

Herkes yüceliğın bilir,
Ona tapan hayat bulur,
Bütün emirleri olur.

Sen "TANRI"ya inan oğlum,
Ruha gıda iman oğlum.

[...]

"MUHAMMET"dir yalvaç bize,
RESULULLAH dilmaç bize,
MÜSLÜMANLIK amaç bize

[...]

Tanrıyı bil iyi düşün
Anarız biz onu her gün
O yarattı Türk'ü üstün!

Türkçü duyarlıkla yazılan şiirlerin estetik yönü genel itibarıyla zayıftır. Bu gibi eserlerde esas olan şiirin nasıl söylendiği değil ne söylediğidir. Şiir, adeta bir propaganda aracına dönüşür. Bu türden şiirlerde kimlik inşası amaçlanırken, Türk tarihi kahramanlık ve savaşlar yönüyle konu edilir. Cumhuriyeti kuran inkılapçı kadro, "Türkiye'nin İslâm ve Osmanlı mirasıyla bütün bağlarını kopararak zihniyette radikal bir dönüşümü gerçekleştirmeyi yeni bir 'millî kimlik' inşasının tek yolu olarak görüyor[du.]" (Ayvazoğlu, 2013: 203). Bu sebeptendir ki Türkçü sanatkarlar eserlerinde resmî "Türk Tarih Tezi"ne uygun şekilde İslamiyet öncesi Türk tarihini işlerler. Öztürkçeci dil kullanımı da yine bu minvalde ilgi görür.

Memleketçi-milliyetçi şiirler ise daha çok şairâneliğın yakalanmak istendiği eserlerdir. Dergide yer alan şairler içerisinde Azmi Güleç, İbrahim Zeki Burdurlu, İlhan Geçer ve Mustafa Necati Karaer'in diğerlerine kıyasla daha lirik ve başarılı şiirler yayımladıkları söylenebilir.

Esen Kal Toprağım

Sen, bir gül rengi ol, ben tekrar bir yaprak
Esen kal toprağım esen kal esen;
Güleyim bir yeşil hâlinde açarak,
Esen kal toprağım esen kal esen.

Bir an önce, hemen gözlerim açılınsın,
Bir an önce geldim kundağın ayrılınsın,
Neden böyle gömlek? vücudun sıyrılsın,
Esen kal toprağım esen kal esen

Ne güzel bir mevsim dallanıyordu hür,
İnsanın kalbinde bir insandı ömür,
Orda yaşamanın manası görünür,
Esen kal toprağım esen kal esen

(Burdurlu, 30 Nisan 1948, s. 7)

Erciyes'e Hasret

Toprağında yağmur kokar, kar kokar,
Yaprağında güneş kokar, ter kokar,
Sıla kokar, gurbet kokar, yâr kokar
Karlı bellerine gidelim atım!

Çam oluşu yağmur bekler, kar bekler
Koruluğu yeşil bekler, mor bekler
Ana bekler, bacı bekler, yâr bekler
Tozlu yollarına gidelim atım!

Bu tezgâha iplik gelir, bez gelir
Bu dergâha âşık gelir, saz gelir
Türkmen gelir, çoban gelir, yaz gelir
Yayla güllerine gidelim atım!

(Karaer, 15 Mayıs 1948, s. 5)

Koca Sinan

O ne mâbed, Doğudan göklere dek yükseliyor

O ne sanat ki asırlarca Sinandan geliyor.

Bir huşû yükseliyor göklere her sâniyeden
Ne zaman geçsem önünden, o Süleymâniyeden:

Sanki İrkım Mohaç ufkunda ciritler atıyor,
Belgratlarda Süleymanmıdır at oynatıyor?
Selimiyeyle bakır rengini vermiş Meriçe

O dehâ söyletiyor gökleri germiş Meriçe
Sanki her kubben ufuktan kanat açmış uçuyor
Rûhun üstünde büyük bir Sanat açmış uçuyor.

O ne iman ki adın gökleri sarmış, bürüyor
Ebediyet bile ardında kolatmış yürüyor.
Doğuyor başka bir âlem, o dehadan bir eser
[...]

(Gülahmedoğlu, 15 Mayıs 1948, s. 7)

Musikî

Devirler dile gelir şarkıların sesinde,

Sazlardan yaprak yaprak dökülür hâtralar..

Mevlâna'nın sihri var neylerin nefesinde
Tellerde ah ederek dolaşır Bestenigâr

Musikî, yüreklerin bestelenmiş feryadı,
Rast'da içli tevekkül, suzinah'de dert yoruş..

Mevakâr'da İtrî'nin ebedileşmiş yâdı
Kanun, tanbur, kemençe. Nağmeler nakış nakış..

Sadullah ağa yaşar Bayatıaraban'la,
Selim'in sevgisini Suzidilâra söyler...
Yeni bir fasıl başlar: "O yâri bîamanla"...
Kimi derdini dosta, kimi ağyara söyler.

(Geçer, 15 Haziran 1948, s. 9)

Millî Edebiyatın sesini Cumhuriyet yıllarında devam ettiren "Memleket Edebiyatı" uzun yıllar Türk edebiyatında bir duyuş ve ifade tarzı olarak varlığını sürdürür (Tiken, 2013, s. 195). Bu duyuş tarzı ile memleket manzaraları ve insanları tasvir edilir. İnsanların duygu ve iç dünyaları araştırılırken, folklor ve tarihî miras da şiiri besler (Enginün, 2016, s. 41). Alıntılanan şiirlerin sahipleri bahse konu duyuş tarzı ile şiirler kaleme almış kişilerdir. Bir başka ortak noktaları ise tamamının Hisarcılar olarak tavsif edilen edebiyat topluluğu içinde yer almış olmalarıdır (Emiroğlu, 2000). *Davran*, bu şairlerin *Hisar* dergisi öncesi eserlerini bir araya getirmiş olması yönüyle önem arz eder. Bu noktada dikkati çeken husus ilgili şairlerin derginin yayımlandığı yıllarda Kayseri'de ikamet etmemiş olmalarıdır. Bu sebeple bu şiirlerin ya başka bir milliyetçi dergiden iktibas edilmiş ya da yazarların kendileri tarafından dergiye gönderilmiş olmaları gerekir.

Davran Dergisinin Yazılar Dizini**Sayı 1**

Davran, "Niçin Davranıyoruz", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 2.

Selâhattin Tuğkaldır, "Bugünkü Halimiz ve Geleceğimiz", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 3-4

Aziz Sarıoğlu, "Komünizm ve Mason İfritlerine Hitap", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 5-6

Necati Balaşoğlu, "Kırk Adsız", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 6

Necati Bülbülen, "Hakikî Bilgi", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 7-8

Fikret Sezgin, "Bizim Türkü", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 8

A. R. Öcal, "Esas Medeniyet İstiyoruz", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 9

Fikret Sezgin, "Züppe Kızlarımız", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 10,13

- Kâzım Özyedekçi, "Kızıl Eller mi?", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 11
- İsmail Safa Sarıalp, Röportajlar, "Bir Düşün Gecesi", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 12-13
- İsmail Safa Sarıalp, "Balkan Türklerine Selâm!..", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 14
- H. Varlımurhan, "Ocak", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 14
- Cevdet Akçalı, "Aciz", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 15
- Davran, "Kıymetli Okuyucularımız", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 15
- İ. Safa Sarıalp, "Bir Vatan Düşününüz...", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 2
- Hüseyin Akkoyunlu, "Müsamahasız Bir Komünist Tasviyesi İstiyoruz", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 3
- Tayyar Şeyhoğlu, "İdealist Bayan Hocalar İstiyoruz!!!", *Davran*, 15 Nisan 1948, Y.1, S.1, s. 4
- N. T. Uluğtuğ, "23 Nisan Bayramı bütün Yavrulara ve hepimize kutlu olsun!", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 2

Sayı 2

- İ. Safa Sarıalp, "Bir Vatan Düşününüz...", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 2
- Hüseyin Akkoyunlu, "Müsamahasız Bir Komünist Tasviyesi İstiyoruz", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 3
- Tayyar Şeyhoğlu, "İdealist Bayan Hocalar İstiyoruz!!!", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 4-5,7
- Ahmet Remzi Öcal, "Dönün Efendiler", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 4
- Bezmi Sarıalp, "Taş Bağlayanın Sırtında", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 6,10
- Basri Gocul, *Oğuzlama'dan*, "Yelteme", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 7
- Necati Bülbülân, "Hakiki Bilgi", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 8
- Hüseyin Arıttürk, "Köy Kalkınma Mes'elesi", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 9-10
- M. Kemal Akpınar, "Bayrağım", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 10
- Aziz Sarıoğlu, "Kahve Müptelası", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 11-12,15
- A. R. Öcal, "Ülkümüzü Yürüten Türk Tekniği Olacaktır.", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 13-14
- Davran, "Zarurî Bir İzah", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 14
- Fikret Sezgin, "Davran", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 14
- "Muharrem Barut'dan Soruyoruz:", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 15
- Fikret Kavafoğlu, "Bizleriz", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 15
- Divrikli Ahmet Erdem, "Fakir", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 15
- İzzet Zincir, "Biz Kimiz", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 15
- "Okuyucularımıza Cevaplarımız", *Davran*, 30 Nisan 1948, Y.1, S.2, s. 16

Sayı 3

- Davran, "Nelere İnanıyoruz", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 2
- A. R. Öcal, "Ülkümün Doğuşunu Bekliyorum...", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 2,14
- Cavit Arık, *Kayseri Gençliği ile bir konuşma*, "Asil Kayseri Gençleri", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 3,13
- N. T. Uluğtuğ, *Eski Tarihten Örnekler*, "Türk Kadını", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 4
- Mustafa Necati Karaer, "Erciyes'e Hasret", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 4
- H. Avni Akkoyunlu, "Ekonomi Politikamız I", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 5
- Hızaloğlu A. Z., "Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk-Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 6
- Davran, "Teklif Ediyor ve Görmek İstiyoruz", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 7
- Azmi Gülahmedoğlu, "Koca Sinan", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 7
- Fikret Sezgin, *Dertlerimiz II*, "Yüz Karası", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 8,12
- Hüseyin Arıttürk, "Köy Kalkınma Meselesi", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 9,13
- Hayrullah Gözübüyük, "Anlatılmaz, Telkin Edilmezse!..", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 10
- H.B., "Kayseri Valisi Nazım Günesen'e Açık Mektup", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 11-12
- Mehmet Zeki Akdağ, "Yarı Görmeyi Görmeyi", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 12
- İlhan Geçer, "Bu Vatan İçin", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 13
- Yahya Benekay, "Efem", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 14
- İsmail Aydın, "Sevda", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 14
- T. Nalbandoğlu, "Kızılma'yı Yanlış Anlamayalım", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 15
- "Okuyucularımıza Cevaplarımız", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 16
- Davran, "Zarurî Bir İzah", *Davran*, 15 Mayıs 1948, Y.1, S.3, s. 16

Sayı 4

- Davran, "Nelere İnanıyoruz", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 2
- A. Remzi Özal, "Bu Kan Yine O Kandır...", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 2
- Cavit Arıt, "Kapışın Efendiler", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 3
- H. Z. "Kardeş Azerbaycan Bundan 30 Yıl Evvel İstiklâline Kavuştu.", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 4,16
- M. Gölgelioğlu, "Ben Böyle Gün İsterim", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 4
- Basri Gocul, *Büyük Türk Destanı: Oğuzlama'dan (IX)*, "Örnek Kahramanlık", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 5

- Hızaloğlu A. Z., "Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk-Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 6, 14
- Necati Bülbülân, "Hakiki Bilgi", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 7
- Basire Akış, "19 Mayıs 1919", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 8-9
- Fikret Kavafoğlu, "Ata Geliyor", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 8-9
- Hüseyin Arıttürk, "Köy Kalkınma Mes'elesi", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 11
- Ziya Altay, "Efendiler Daha Keseniz Dolmadı mı?", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 12
- Fikret Sezgin, "Hey Hey", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 12
- Aziz Sarıoğlu, "Gönüle Uyanlar", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 13
- Rıza Rifat Öztoprak, *Genç İstidatlar Sayfası*, "19 Mayıs ve Gençlik", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 15
- "Okuyucularımıza Cevaplarımız", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 16
- "Ülküdaş Derdiler", *Davran*, 30 Mayıs 1948, Y.1, S.4, s. 16

Sayı 5

- Davran, "Nelere İnanıyoruz", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 2
- A. Remzi Öcal, "Ağlamak İstiyorum I", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 2, 13
- Ziya Ataç, *Sosyal Davalarımız*, "Millî Gururumuzu Koruyalım", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 4, 15
- Sofuoğlu M. Zeki, "Türkiye'de Komünizm Yoktur' Diyebilmek İçin Gafil veya Hain Olmak Lâzımdır", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 5, 12
- Hızaloğlu A. Z., "Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk-Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 6
- Ali Rıza Önder, "Akıl ve Milliyetçilik", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 7, 16
- Basri Gocul, "Beğil Bey Oğlu Emren Konuşuyor", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 7
- Mustafa Necati Karaer, *Şiirler*, "Hele Bir Uyanmasın", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 8
- A. Ruhsat Çetin, *Şiirler*, "Bu Hayat", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 8
- İlhan Geçer, *Şiirler*, "Kalem", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 8
- Fikret Sezgin, *Şiirler*, "Toprak", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 8
- Azmi Gülâhmedoğlu, *Şiirler*, "İçimde Bir Büyük Vatan Ağlıyor", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 9
- İlhan Geçer, *Şiirler*, "Musiki", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 9
- Âlim Ersoy, *Şiirler*, "Hak Yolunda", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 9
- M. Gölgelioğlu, "Yeşil Yurt Çocukları (Göç Masalı)", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 10
- Köylü, "Bir Köylünün İçinden Gelenler Valimiz Günesen'e İthaf", *Davran*, 15 Haziran 1948, Y.1, S.5, s. 11

Sayı 6

- Davran, "Nelere İnanıyoruz", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 2
- Cavit Arıt, "Artık Yeter!", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 3, 16
- Fikret Sezgin, *Dertlerimiz III*, "Öğünme Mevzuu", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 4, 15
- Türkmenoğlu Öcal, "Ülküye Doğru", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 5, 14
- Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk-Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 6
- N. T. Uluğtuğ, "Savaş İçinde Almanya", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 7
- Muzaffer Aldırmaz, *Davamız*, "Muzaffer Bez Fabrikasında İş İhtilâfı", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 8-9, 14
- Hüseyin Avni Akkoyunlu, *Davamız*, "Ekonomi Politikamız", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 8-9, 14
- M. Gölgelioğlu, "Yeşil Yurt (Göç Masalı)", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 10
- Hüseyin Arıttürk, "Köy Kalkınma Mes'elesi IV", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 11
- İ. S. Sarıalp, "Bulgar Hâdisesi Münasebetiyle", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S. 6, s. 12
- Davran, "Okuyucularımıza Cevaplarımız...", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 13
- Recep Tekmen, "Vatan'a Mısralar", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 13
- "Dergi ve Kitaplar", *Davran*, 30 Haziran 1948, Y.1, S.6, s. 15

Sayı 7

- "Nelere İnanıyoruz", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 2
- Hızaloğlu A. Z., "Altınordu Devleti Zamanında (1225-1481) Türk-Moskof Münasebetlerine Kısa Bir Bakış", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 2
- Sofuoğlu M. Zeki, "Hürriyet ve İctimaî Adâlet", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 3, 12
- Ali Rıza Önder, "Milliyetçilik Nedir?", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 4
- Recep Tekmen, "Özleyiş'ten Damlalar", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s.4-5, 13
- A. R. Öcal, *Ağıt III*, "Ağlamak İstiyorum", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s.5
- İ. S. Sarıalp, "İnkılâp Düşmanları", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 6
- Selâhettin Ertürk, "Adak", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 6
- N.T. Uluğtuğ, "Savaş İçinde Almanya", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 7
- İlhan Geçer, "Gönlüme", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s.7
- H. A. Akkoyunlu, "Ekonomi Politikamız", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s.8-9, 12
- Sabahattin Çankaya, "Kem Gözlere", *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 8-9

- M. Gölgelioğlu, “Yeşil Yurt (Göç Masalı)”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 10, 16
- Halil Soyuer, “Hey Deli Gönül!...”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s.10
- Hüseyin Arıtürk, “Köy Kalkınma Mes’elesi V”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 11
- Yahya Benekay, “Gurbet Mektubu”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 11
- Azmi Gülahmedoğlu, “İrkımın Sesi” (Cemil Bülbül’e), *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 14
- Fikret Sezgin, “Diye Diye” (Kardeşim Enver Koçak’a), *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 14
- Fahri Ersavaş, “Kızıllara Sesleniş”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 14
- Davran, “Okuyucularımıza Cevaplar”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 15
- F. Sezgin, “Kızıl Alçaklara Derim ki!”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 15
- Halil Uçar, “Adsızlar”, *Davran*, 1 Ağustos 1948, Y.1, S.7, s. 15

Sayı 8-1 [8]

- Ziya Gökalp, “Hars ve Medeniyet”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 2
- Samet Ağaoğlu, “Milliyetçi Fikirlerin Birleşmesi Zamanı Gelmiştir.”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 3
- “Büyük Rıza Nur”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 4, 15
- “Rıza Nur’dan”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 4
- Hızaloğlu M. Z., “Büyük Türk Âlimi ve Milliyetçi Rahmetli Dr. Rıza Beğ”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 5
- “Vahşet Haberleri II”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 6
- Oğuz Dinçalp, “Topyekûn Seferberlik”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 7, 15
- Selâhattin Ertürk, “Bir Türkü Tutturdum”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 7
- Mücellitoğlu, “Kalkınmamızın Tek Çaresi”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 8-9
- San’an, “Kanlı Nisan’a”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 8
- H. Avni Akkoyunlu, “Soyadı Mes’elesi”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 10-11
- Türkmenoğlu Öcal, “Tanrı Dağdan Bir Ses Gelir!..”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 11
- Altın Orda Devleti ve Onun Merkezi (Saray Şehrinde) Hakkında Eski Notlar”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 12-13
- A. R Öcal, “Sen ve Ben”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 13
- A. Rıza Önder, “Türkçülük Neden Gereklidir?”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 14
- İlhan Geçer, “Bir Dilek”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 15
- “Açık Haberleşme”, *Davran*, 1 Ekim 1948, Y.1, S.8-1, s. 16

Sayı 8-2 [9]

- Davran, "Cumhuriyetin 25. Yılı", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 2
- Hüseyin Arıtürk, "Cumhuriyet Bayramı", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s.3, 16
- M.Z., "Türkçülüğün Piri, Büyük Türk Mütefekkeri Ziya Gökalp ve Yerine Getirilmeyen Bir Dilek", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 4-5
- Prof. Kazanlıoğlu, "Panslavizm, Kominform ve Kremlin", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 8-9
- Mehmet Altunbay, "Bolşeviklik Cehenneminin İçyüzü", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 12
- M. Sadık Aran, "İranda Türklere Karşı Yapılan Mezalim", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 13
- A. Rıza Önder, "Türkçülük Neden Gereklidir?", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 14
- Hüseyin Avni Akkoyunlu, "Yine mi O Zihniyet", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 15
- B.A., "Açık Haberler", *Davran*, 1 Kasım 1948, Y.1, S.8-2, s. 16

Sayı 11 (8-3) [10]

- Ziya Gökalp, "Hars ve Medeniyet", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 2
- Dr. Fahri Kurtuluş, "Pilevne Nedir, Biz Kimiz?", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 3-4
- Bekir Berkoğlu, "Türkçülük", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 4-5
- San'an, "Vicdanın Sesi/ Gençlerle Hasbihal", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 5
- Dr. Şerif Korkut (Burdur Milletvekili), "Ey Karanlık Tehlike İçinde Türk Köylüsünü Şahlandıran İrkî Hususiyet", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 6
- Yılanlıoğlu, "Oğluma Öğütler - Tanrı- I", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s.7
- M. Sadık Aran, "İranda Türklere karşı yapılan Mezalim!", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 8-9, 16
- Mehmet Altunbay, "Bolşeviklik Cehenneminin İçyüzü (Zulüm, Açlık, Sefalet ve Ölüm!)", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 10-11
- Avkovan Celâl, "Davran", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s.11
- H. Avni Akkoyunlu, "İşçi Davamız II", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 12-13
- Kemal Edip Kürkcüoğlu, "Türk Edebiyatında Milliyetçilik", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 13-14.
- Selâhattin Göktürk, "Kürşad'ın Cevabı", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 15.
- İhsan N. Ertürk, "Kafkasa Doğru", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), 15.
- Ali Rıza Özer, "Korkmaz Türküm (İhsan Bozyiğit'e Saygılarımla)", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 15.

Nihat Kuşlu, "Kızıllara (Sabahattin Çankaya dostuma)", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 16.

Oğuz Dinçalp, "Turan Türküsü", *Davran*, 1 Aralık 1948, Y.1, S.11 (8-3), s. 16.

Sonuç

Gerek muhtevası gerekse yazı kadrosunda yer alan isimlerin çeşitliliğine bakıldığında *Davran*'ın telifçi bir yaklaşımla hareket ettiği anlaşılmaktadır. Müşterek hassasiyetleri olan, fakat meseleleri tefsir etme cihetiyle birbirlerinden ayrılan farklı siyasi ve fikrî cereyanların terkip edildiği bir tavır söz konusudur. Derginin yayın politikasında bir yönüyle Kemalist ve Türkçü diğer yönüyle memleketçi bir duyarlılık hâkimdir. Gazi Mustafa Kemal ve Ziya Gökalp, bu dergiyi çıkaran topluluğun sıkı sıkıya bağlı olduğu iki tarihî şahsiyettir. Fürûattaki ayrışmalara rağmen, öncelikli ortak payda memleket sevgisidir. I. Dünya Savaşı'nda mağlup olan bir imparatorluğun bakiyesi olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, II. Dünya Savaşı yıllarını son derece güç şartlar altında geçirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti savaşın taraflarından biri olmamış ise de ekonomik ve toplumsal olaylar Türk halkını büyük güçlüklerle yüz yüze getirir.

Türk siyasi hayatı, hariçteki dengelere göre şekil almış ve toplumsal dinamikleri savaşın seyrine göre şekillendirmek istemiştir. Bu sebeple, toplumun farklı kesimleri zaman zaman kontrol altında tutulmak istenmiştir. 1944 Türkçülük-Turancılık Olayları sonrasında ülke genelindeki Türkçü ve milliyetçi kesimler İsmet İnönü idaresine muhalif bir konum almıştır. *Davran* da, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki yıllarda hâkim olan politik atmosferin içinde doğmuş muhalif Türkçü yayın organlarından biridir. İnönü aleyhtarı olan Kemalist Türkçü bir zevatın çıkardığı dergi, düşünce yazıları ve edebî eserleriyle birlikte yayın politikasını icra eder. Kemalist ve Gökalpçi Türkçülük anlayışlarını telif etmiş, sayfaları arasında Memleket Edebiyatı'na emsal olabilecek eserlere de yer vermiştir.

Kayseri'de yayımlanmış bir dergi olmasına rağmen, mahalli hususlara yeteri kadar ilgi duyulmadığı görülmektedir. Derginin çıktığı yıllarda Kayseri'nin toplumsal ve siyasi hayatına dair dikkatler paylaşılmaz. Yazar kadrosunda özellikle haklarında biyografik bilgi bulunamayan hamasi yazı ve şiirlerde ismi görülen kişilerin Kayserili olduğu düşünülebilir. Dergide, Kayserili olmayıp da eserleri iktibas edilen pek çok tanınmış şair ve yazarın eserleri mevcut olmakla birlikte, Kayseri'nin kimi tanınmış simalarının imzalarına da tesadüf edilmektedir.

Kaynakça

- Ayvazoğlu, B. (2013). *Tanrıdağı'ndan Hıra Dağı'na Milliyetçilik ve Muhafazakârlık Üzerine Yazılar*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Emiroğlu, Ö. (2000). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Enginün, İ. (2016). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Hacıeminoğlu, N. (1981). Ziya Gökalp'te Turan Fikri. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXII, 215-227.
- Kaplan, M. (2013). *Nesillerin Ruhü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Özer, S. (2018). *Türk Şiirinde Kayseri*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Sayılgan, N. (1972). *Türkiye'de Sol Hareketler (1871-1972)*. İstanbul: Hareket Yayınları.

- Sefercioğlu, N. (2014). Mustafa Zeki Sofuoğlu. *Türk Yurdu*, 321, 40-41.
- Sertkaya, O. F. (2014). Kür Şad Adının Etimolojisi veya Türk Tarihinde Kür Şad Adlı Bir Kişi Var Mıdır?. *Gazi Türkiyat*, 14, 1-10.
- Tiken, S. (2013). Memleket Edebiyatı'nın Romana Yansıyan Bir Yüzü: Faruk Nafiz Çamlıbel'in Yıldız Yağmuru Adlı Romanı. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50, 195-208.
- Yıldız, A. (2009). Kemalist Milliyetçilik. *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce Cilt 2 Kemalizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.